

Vargšė geidulių apsėsta buhalterė turėjo visą būrį panašių į save draugių, kurias su grėsminguoju pacifistu Maksu praminėme Nekaltų Avelių Haremu. Haremas bent kartą per savaitę, dažniausiai penktadienio vakarais, kai darboholikes moteris ima kamuoti vienatvė ir geiduliai, susiburdavo „Apokalipsėje“ ir siurbčiodavo iš pradžių nekaltą imbierinę arbatą be cukraus, po to su cukrumi, po to užsisakydavo šlakelį vyno, kurį senmergiškai teliūskuodavo ir netrukus paprašydavo antros porcijos, tik šįkart jau dvigubos, o paibaigoje be gėdos maukdavo brendį, o kai užtektinai apsvaigdavo, drąsiai prasisegdavo griežtų linijų kostiumėlius, kad karštos geidulingos krūtinės gautų nors kiek gryno oro. O krūtinės oro gaudavo tiek, kad kavinė pakvipdavo Nekaltų Avelių Haremo prakaitu ir akimirkai nuščiuvusių alkanų vyrų akivaizdoje tapdavo erotine raudonųjų žibintų kvartalo vitrina.

Vyrai mėgavosi tuo moterų būreliu, tačiau nė vienas nesiryžo jų kalbinti, nes visos atrodė nepadoriai protingos, o itin aukštas moters intelektas eiliniam ne Don Žuano tipo viengungiui sakyte sakydavo: jei nenori apsikvailinti, geriau prie tokių proto bokštų nė nelįsk. Tiek betrukhdavo, kad pasigėręs Nekaltų Avelių Haremas imtų savo nevaržomu seksualumu „skersti“ kavinės vyrus, kitaip sakant, avelės doroti vilkus. Būdavo ir taip, kad pasigėręsios intelektualės kaip per rują imdavo garsiai stūgauti ir visiškai įsidrąšinusios kabinti lankytojus. Jeigu pavykdavo nukabinti apgirtusį užsienietį, šis man tiesiog į akis nekaltai šypsodamasis pėdindavo į tualetą, kitaip tariant, avelė vedasi vilką į skerdy-

klą. Kadangi kavinėje buvo tik vienas tualetas, skirtas tiek vyrams, tiek moterims, seksas neužtrukdavo daugiau kaip dešimt minučių, kad nesusidarytų prie durų eilė. Jeigu Nekaltų Avelių Haremui pasisekdavo, jas pavieniui tarsi uogas nuraškydavo drąsesni „Apokalipsės“ lankytojai. Buhalterių klubas būdavo neabejingas tamsaus gymio italams, kurie ką norėjo, tą darė su mūsų griežtomis intelektualėmis. Šie jas nusiveždavo į viešbučius ir, kol girtos, gerai išdulkindavo, filmuodavo ir fotografuodavo apdūjusias nuo alkoholio bei seksualinių geidulių, kad turėtų ką parodyti savo bičiuliams, o pragydus pirmiesiems gaidžiams, pasakydavo savo vienos nakties sugulovei viso gero, kitas iš mandagumo pamėtėdavo ir šimtinę, nelyginant intelektuali Nekaltų Avelių Haremą narė galėtų būti eilinė prostitutė.

Neretai buhalterės draugių šeštadienis apsiniaukdavo ir tapdavo ašarotas. Užsidariusios kokios senmergės bute, kur murkdavo sena besišerianti katė, o ant palangės riogsodavo tuzinas vazonų su dvokiančiomis gėlėmis, pasinerdavo į depresiją. Toks likimas ištikdavo daugelį jau per trisdešimt penkerius persiritusių lietuvaikių, kurios susidėdavo su perdėm aistra ir veržlumu spinduliuojančiais pietiečiais, nors iš tikrųjų juos domino tik blondinės šešiolikmetės, kurias lengvai susižveždavo naktiniuose klubuose. Tokias ne gėda būdavo parsivežti į tėvynę, kaimynams bei giminėms parodyti, o kam parodysi tokias geidulių apsėstas senstelėjusias panteras? Sumautas pasaulis, kaskart keikdavosi jos, bet išsiverkusios šeštadienį, sekmadienį atsigavusios dvasiškai, pirmadienį vėl nuo pat ryto sėdėdavo kontoroje ir kilno-

damos akinukus nepriekaištingai maigydamo klaviatūrą, lyg rudens galaktikoje nė nebūtų buvę.

Nekaltų Avelių Haremas instinktyviai užuodė, nelyginant vampyras kraują, prasidėjusį rudenį ir ėmė masiškai palikinėti daiktus kavinėje. Kristina atpažindavo jų daiktus ir, kai šios ateidavo kitomis dienomis, bandydavo juos grąžinti, bet Haremo moterys kaip susitarusios iš nuostabos purtydavo galvas ir tikindavo, kad šie daiktai ne jų. Tiek to, Kristina sudėdavo daiktus atgal į dėžes. Gal ateis geresni laikai, kai kam nors prireiks beveik naujų paltų, geros odos rankinių, prabangių moteriškų laikrodžių ir kitų daiktų, kurie praturtina kasdieninį moters gyvenimą, užkamšydamis vienatvės skyles.

Kai daiktų pasidarė tiek daug, kad trečiame aukšte teliko tik siauras priėjimas prie liuko, sugalvojome surengti aukcioną, kuris, mano galva, turėjo prilygti *ypač ypatingam* poezijos vakarui, tačiau teko nusivilti, nes niekas aukcionu nesusigundė internete, neužkliudė akies ir ant durų pakabinas skelbimas. Žmonės buvo abejingi, o tie, kurie atėjo, nežinoję, kad toks aukcionas vyksta šiandien, paskubomis išgėrę kavą ir šaukšteliu paragavę ypatingojo Jurgio ir Juliaus „Apokalipsės“ pyrago, greitai teikėsi pasišalinti, prie arbatpinigių palikdami tai rankinę, tai piniginę, tai telefoną, tai šaliką ar dar ką nors. Niekas nenorėjo net pažvelgti į paliktus daiktus, bijodami, kad patys bus nedelsiant demaskuoti sergą galaktiniu rudeniu. Po nepavykusio aukciono teko visas dėžes grąžinti į trečią aukštą, tada su Kristina nusprendėme, jog kokią dieną reikės atrinkti mažiau ver-

tingesnius daiktus ir išmesti, jeigu jie niekam nereikalingi, tai bent sąvartynai juos priglaus po pūvančių šiukšlių kaugėmis, tačiau nieko išmesti nereikėjo, nes grėsmingas pacifistas Maksas pasisiūlė dėžes palaikyti savo tėvo garaže, bent jau tol, kol praeisias šis baisus ruduo ir žmonės panorės susigražinti daiktus.

Jūs esate tikri bepročiai, kartą pareiškė šykštusis senis gerai išlaikytu suvalkiečių dialektu, kad visus tuos daiktus renkate ir tikitės, jog kas nors jų pasiges. Šis senukas buvo Albinas, jis niekada nepalikdavo nei man, nei Kristinai arbatpinigių, nepalikdavo ir savo daiktų tik todėl, kad niekada jų su savimi nesinešiojo, o pinigų kišenėje turėdavo tik tiek, kad galėtų susimokėti už kavą ir brendį, lygiai tiek, kiek būdavo parašyta „Apokalipsės“ menui. Šis šykštuolis nuolatos trindavosi Pilies gatvėje ir iš savo skurdžios pensijos kiurksodavo įvairiose kavinėse bei užėigose, todėl vietiniai ir visi, kas tik yra dirbę padavėjais, jį gerai pažinojo. Šykštuolis Albinas buvo tipiškas kolūkietis, kuris, atsikūrus šalies nepriklausomybei, atsikraustė į Vilnių, mat vaikai pardavė sodybą ir įtaisė tėvukui gana prabangų būstą sostinės senamiestyje. Senukas buvo nuožmus bambeklis, įkūnijantis mitinį lietuvį. Jis sėdėdavo už stalo visas pajuodęs ir paniuręs tarsi kas būtų visą gyvenimą sumaitojęs, ir nuolatos skūsdavosi, kaip blogai mūsų šalyje gyventi seniems žmonėms, kaip vėl pabrangę vaistai, kodėl niekas nesuremontuoja šaligatvio, kodėl valdžioje sėdinčios vien padugnės, kurios nieko nedaro, tik lobsta iš mokesčių mokėtojų pinigų, siusdavo, kad šiandien prastas oras, ir piktindavosi,

kad seniau kava neva būdavo kur kas gardesnė, nes šiais su-
puvusiais ir juodais degradacijos laikais net kavą daro vien
iš konservantų, kurie skatina vėžinius susirgimus, – žodžiu,
šiam graudžiam žmogeliui nuolatos kas nors kliūdavo ir vi-
sada būdavo ne taip, kaip nuostabiais kolūkiniais laikais, kai
mėšlas iš tikrųjų kvėpėdavo mėšlu, žemė būdavo kur kas
derlingesnė ir puresnė, saulė geltonesnė, dangus mėlynės-
nis, o žmonės malonesni, iš tolo numaukšlindavę kepures
pamatę senyvo amžiaus žmogų. Taip sakydamas jis dėbte-
lėjo į mane, lyg turėčiau mažų mažiausiai apgailestauti, kad
neturiu ant ševeliūros kepurės, kurią galėčiau nusiimti prieš
šį didžiai garbingą šykštuolį.

Amžinasis šykštuolis Albinas buvo toks taupus, lyg būtų
pagamintas vien iš suvalkietišių genų. Jis net vogdavo cu-
krų iš „Apokalipsės“ cukrinių (tai mačiau savo akimis) ir
bambėdavo, kad žmonės kaip bepročiai prisiperka nerei-
kalingų daiktų ir visur juos mėto. Bet ir Albinas kartą pa-
sidavė galaktiniam rudeniui. Neturėdamas ką palikti, nu-
siavė batus ir vien su puskojinėmis išėjo iš kavinės, kurią
nuolatos peikdavo sakydamas, jog čia ateina tik iš įpročio
pasiklausyti seno gero bliuzo, nes tik čia visoje sostinėje dar
grojo padori muzika. Kai aš (Kristina prisibijoję šykštuolio
riksmų) priėjau prie senuko su anądien paliktais jo batais ir
pasakiau, kad jis juos būsiąs palikęs, Albinas tik išsprogino
akis, nužvelgdamas mane lyg stabą. Prikiašu lakuotuosius
arčiau. Reikėjo matyti, kaip nukaito suvalkietis, jo liežuvis
burnoje tapo guminis, o palūpis virpėjo it graudulinga sty-
ga. Jis tikrai būtų pasakęs, kad tai ne jo, tačiau godi šykš-

tuolio širdis neleido to padaryti, todėl neaiškiai numykė, kad kadaise panašius batus lyg ir pirkęs, tik nesąs tikras, ar šie yra jo. „Tai puiku, pone Albinai, smagu, kad daiktai atranda savo šeimininkus“, – pasakiau padėjęs batus ir su neslepama šypsenele nudūlinau prie baro, palikdamas perkaitusį šykštuolį kęsti deginantį gėdos jausmą. Tuokart senukas sudraskė visas ant stalo buvusias servetėles. Nors jis paprastai visada jas iš pasiutimo plėšydavo į skutus, bet šįkart skutai buvo itin smulkūs. Išgėręs kavą, nuo kurios konservantų, anot jo, greitai sukildavo kraujospūdis, išdūlino iš „Apokalipsės“ taip trenkdamas durimis, kad net miniatiūrinis Australijos aborigenas vos nepametė varpelį. „Ar mes jį daugiau pamatysime?“ – paklausė Kristina, turėdama galvoje, kad gal pagaliau atsikratėme senojo šykštuolio. „Tikriausiai taip, jis ir vėl čia sugrįš, nes čia sugrįžta visi“, – atsakiau jai.

Šitaip kartą „Apokalipsę“ buvo palikęs ir Žmogus Kuris Juokiasi, gyvenantis kitoje Pilies gatvės pusėje priešais mano kavinę. Pripažinkime, kad šiame pasaulyje niekas nėra tobulas, o Žmogus Kuris Juokiasi buvo ypač reiklus klientas, kuriam Kristina kartą pateikė didesnę sąskaitą nei derėjo. Tada įvyko didžiulis konfliktas, skandalingai nuaidėjęs per visą Pilies gatvę. Žmogus Kuris Juokiasi buvo įtakingas ir galėjo sugadinti mano verslą. Bandėme kaip įmanydami užglaistyti šį nesusipratimą, tačiau įžeistam žmogui tikriausiai reikėjo kaip nors išsikrauti, todėl trenkė durimis pasakęs, kad daugiau niekada nekels kojos į vagių irštą, ir bestelėjęs pirštu į mane pareiškė, jog verčiau pasisaugočiau.

Ką jis tąkart turėjo galvoje, man iki šiol lieka paslaptis. Manėme, kad Žmogus Kuris Juokiasi daugiau nebegrįš, tačiau po kelių savaitių lyg niekur nieko pasirodė „Apokalipsėje“, pamiršęs nemalonų incidentą ir savo pažadą. Aš sakiau, kad visi čia anksčiau ar vėliau sugrįžta, tokia jau ta pasaulio bedugnės trauka. Kartą peržengęs slenkstį, visada norėsi vėl čia sugrįžti.

Žmogus Kuris Juokiasi ne šiaip sau buvo vadinamas kaip Viktoro Hugo romano veikėjas, mat iš tikrųjų nuolatos klaikiai juokėsi ir dėl to aplinkiniai, kurie nežinojo tikrosios jo gyvenimo istorijos, išsigąsdavo. Viskas prasidėjo dar tais laikais, kai mūsų Marijos žemelėje vyko garsieji roko maršai, skelbdami atbundančios valstybės idėjas, o mūsų Žmogus Kuris Juokiasi juk buvo grynų gryniausias pankas, kuris sukosi tų įvykių epicentre, su kitais klausydamasis šali drebinančių „Anties“ grupės dainų. Žmogus Kuris Juokiasi irgi ten buvo, alų midų gėrė, per barzdą varvėjo, burnoj nieko neturėjo. Aprimus roko maršui, vargšelių panką, kurio skiauterė, kaip jis pats tikina, tada siekdavo net lubas, kartąėjusį naktine stoties rajono Sodų gatve, kur dabar renkasi vietinės prostitutės, pasigavo keletas nepažįstamųjų (jiems mat nepatiko pankų susikurtas pasaulėlis) ir apspardę peiliu nuo vienos ausies iki kitos praplatino lūpas. Jaunasis pankelis atsidūrė ligoninėje, kur jam žaibiškai buvo sudygsniuoti skruostai, sugipsuota lūžusi ranka, operuoti stuburas ir galva. Viskas baigėsi ganėtinai sėkmingai: ranka sugijo, stuburas irgi, tačiau skruostuose liko didžiuliai randai nuo ausies iki ausies, kurie suteikė veidui amžinai besišypsancio žmogaus

įspūdi. Nėgana to, kad veidą išvagojo randai, galvos operacijos metu kilo komplikacijų, pažeidus atitinkamus nervus, o tai vertė Žmogų Kuris Juokiasi dažnai garsiai kvatotis.

Nevaldomi juoko priepuoliai žmogelį ištikdavo kas penkias minutes. Iš pradžių pilve pajusdavo keistą kutenimą, panašų į tuoj prasiveršiantį geizerį, kuris taip sudirgindavo diafragmą ir plaučius, jog prasidėdavo nevaldomas kvatojimas, o kvatojimas nėra jau toks pageidautinas ir suprantamas visais gyvenimo atvejais. Tereikia įsivaizduoti, ką žmogelis turėdavo išgyventi, kai giminaičiai ar draugai raudodavo prie karsto, o jis žvakių nušviestu randuotu veidu demoniškai garsiai, negalėdamas suvaldyti protrūkio, juokdavosi iki ašarų. Nesmagiai turėjo jaustis ir parduotuvėse, kai nuo mechaninių judesių apdujusios kasininkės pašokdavo, nesupratusios, ką jos tokio juokingo padarė. Žmogus Kuris Juokiasi stengėsi lankytis tik tose vietose, kur žmonės buvo prie jo pripratę.

Neretai į „Apokalipsę“ ateidavo žvengdamas tarsi eržilas ir išeidavo lygiai taip pat. Tikriausiai šiam žmogui niekada nebūna liūdna, kad šitaip juokiasi pusę gyvenimo, pasakė kartą ponas Flegma. Anaipol, atsakiau jam, tikriausiai liūdniausia būna tada, kai nori gerai išsibliauti, o tavo kūnas juokiasi iš savęs paties. Ponas Flegma susimąstė ir, užgėręs brendį kava, įniko skrebinti eiles į užrašų knygutę. Gerokai vėliau, per *ypač ypatingą* poezijos vakarą, išgirdome eilėraštį, skirtą Žmogui Kuris Juokiasi. Kas žino, gal kaip tik buvęs pankas kitapus gatvės snyguriuojant smuiko lapeliams smagiai sau kvatojo, skambant liūdnoms pono Flegmos

eilėms apie juoko konvulsijų kamuojamą nelaimingą žmogelį, kuris susirgo galaktiniu rudeniu.

Manyje kažkas kaupėsi, niūrios mintys vis lindo į galvą, bandžiau jas vaikyti mamos ramunėlių arbata prieš miegą, tačiau nerimas ir ilgesys manyje tūnojo kaip pikta dvasia, kurios negalėjau išvartyti net retkarčiais su draugais nu eidamas į kino teatrą pasižiūrėti bukos komedijos. Net ir ten sėdint į galvą lindo rūpesčiai dėl „Apokalipsės“: kaip dvyniams ir Kristinai reikės sumokėti atlyginimus, kaip padengti kitas sąskaitas, o širdį virpino tas neįveikiamas ilgesys, lyg būčiau ne čia ir ne dabar, lyg visą laiką daryčiau ne taip ir ne tą, ką reikia daryti, kad gyvenčiau kokybiškai ir laimingai. kažko stipriai trūko ir tą ilgęsi malšinau ilgais rudeniniais pasivaikščiojimais po Užupį. Trindavau gatves tris kartus apsisivyniojęs ilgą tarsį anakonda šaliką ir abejingomis akimis žiūrėdavau į nieko gero nežadančias vitrinas ar užėigų langus, kuriuose nuo galaktinio rudens apduję žmonės jaukiai gurkšnodavo šiltus gėrimus, naiviai tikėdamiesi, kad taip greičiau praslinks ruduo, tačiau ruduo galaktikoje nesibaigė, jis buvo ką tik prasidėjęs. Aš sirgau rudeniu ir nieko sau nebegalėjau padaryti, tik palikti piniginę autobusų stotelėje, kaip tai darydavo daugelis vilniečių, bandydami „gintis“ nuo įsisiautusio rudens.

Vilniuje dėl galaktinio rudens ėmė vėluoti viešasis transportas, jis, nepaisydamas tvarkaraščio, vertė miestelėnus ilgai laukti stotelėse, kitaip sakant, būti iki ausų ir dantų įsibridus į rudenį ir kentėti lietu bei vėją, suakmenėjusiais žvilgsniais žiūrėti, kaip sukuriuodami krenta medžių lapai,

įsukdami ir tobulus Žydo dvasios smuiko raktų lapelius. Iš pradžių autobusai ir troleibusai nuo grafiko atsilikdavo tik penkias minutes, bet užtekdamo ir penkių minučių, kad žmonės imtų nekantrauti, nerimaudami žvilgčioti į laikrodžius ir bent tris kartus tikrinti viešojo transporto tvarkaraščius. Laikui bėgant vėluojama buvo vis labiau, miestelėnai ėmė skųstis miesto merui, kad nebėra tvarkos, tačiau merui tokios bėdos buvo nė motais, kadangi pats važinėdavo prabangiu tamsintų langų, kaip ir pridera Drakulai, automobiliu. Taigi žmonės tapo abejingi netvarkai ir po truputį ėmė susitaikyti su tuo, kad viešasis Vilniaus transportas, prasidėjęs galaktiniam rudeniiui, vėluos visada.

Visiems pasiutusiai trūko meilės, o juk Sapnuojamasis miestas – tikras meilės miestas, tikra Dievo dovana mums, žmonėms. Tą galėjo paliudyti ir lenkų religiniai fanatikai, kurie būriais slampinėjo Sapnuojamojo miesto pakampėmis, garbindami degančios garsiosios Vilniaus blaivyklos aureolę. Tai suvokiau visai atsitiktinai, išėjęs į antrojo aukšto balkoną su taure vyno. Šįkart buvau vienas, mat ponია Nijolė filmavosi laidoje, tad atsisėdau ant baltos plastmasinės kėdės ir žiūrėjau į uždarą senamiesčio kiemą, kuriame lapus mėtė senas kaštonas ir keletas klevų, o po jais įrengtose smėlio dėžėse jau kadais nebežaidė vaikai.

Nejučia prisiminiau pats buvęs vaikas, ne, ne vaikas, bet paauglys, kuris gyveno kaime, arti miško, o išėjęs pasivaikščioti po jį vis stebėdavosi medžiais, kaip jie vienas prie kito sudygę ir vos vos liečiasi šakomis, po to dingtelėjo, kad iš tikrųjų po juodžemiu yra jų didžiulės šaknų

gyslos, susiraizgiusios ir kitas šaknis apsikabinusios, tad tikriausiai miške nebuvo medžio, kuris šaknimis nebūtų apsivijęs kitų medžių, tada suvokiau, jog jie vienas su kitu po žeme susikabinę mylisi ir medituoja, mėgaudamiesi vėjais. Šitaip sužinojau, kad egzistuoja amžina meilė, juk nuvirtusio ar nukirsto medžio šaknys tebelaikydavo apsi-raizgiusios savo kaimynus, šitaip medžiai sužinodavo, kad nebėra jų draugo, todėl dar labiau apraizgydavo jo šaknis ir šitaip išlaikydavo išėjusiojo atminimą. Lygiai tas pats ir Vilniuje, kiekvienas namas mylisi su kitu namu, jie turi bendras komunikacijas, jie kalbasi vamzdžiais ir tuneliais, dalijasi džiaugsmiais arba gyventojų paslaptimis, Vilniaus namai viską žino apie mus, nes jie yra darnoje, jie stiprūs prieš šį galaktinį rudenį, ir buvau beveik įsitikinęs, kad Vilnius tikrai sulauks galaktinio pavasario, bet ar sulauksime mes, paprasti mirtingieji, panirę į nepaaiškinamo ir nepasotinamo ilgesio gelmę?

Apačioje, „Apokalipsėje“, grojo seną gerą bliuzą, berods, plyšavo skardžiabalsė Etta James, ir virš Vilniaus praskrido pulkas žąsų, kurios traukė į pietus, o mano pustuštė raudonojo vyno taurė prisipildė rudens, tokio rudens, kurio dar nebuvau matęs, tokio, kurio nepavadinsi nei draugu, nei priešu, tokio, kuris į gyvenimą ateina tik kartą. Manau, kad į galaktiką jis ateina kartą per tūkstantmetį, o gal tik kartą per milijoną metų, nežinau nei jo trukmės, nei pasekmių. Sulaikiau kvapą, saulė jau leidosi pro senąjį kaštoną ir man teko grįžti į kavinę padėti Kristinai, reikėjo kaip nors gyventi ir išgyventi, o juk darbas, kaip žinom, kartais padeda

nudaigoti net didžiausią liūdesio slibiną, šiaip ar taip, pagalvojau išgerdamas paskutinį vyno lašą, liūdesys ir ilgesys gali būti gražūs, jie ir yra gražūs, tik taip retai mes tai suprantame, o dar rečiau priimame kaip dovaną.

Dvyniai

Julius ir Jurgis nuolat triūsė kavinės virtuvėje. Buvau jiems davęs neribotą laisvę, tačiau rūpėjo, kad visus darbus spėtų padaryti tinkamai ir laiku. Dvyniai susirado mane patys. Tai nutiko, kai „Apokalipsės“ kavinei reikėjo virtuvės pagalbininkų, kurie mažų mažiausiai bent mokėtų mikrobangų krosnelėje pašildyti iš prekybos centro užsakytą maistą. Jį dėl pasenusio aliejaus kvapo ir keistos konsistencijos vadinau tiesiog ėdalų. Man nė į galvą nešovė, kad galėtume patys kepti pyragus ir sluoksniuoti lazanijas. Tokią idėją gerokai vėliau pasiūlė dvyniai, kurie atėjo pas mane nešini savo keptomis bandelėmis, pastarųjų paragavęs net aiktelėjau. Jos buvo minkštutės ir tokie skanios, kad savaime tirpo burnoje, teikdamos nepaprastą malonumą – nemeluojų, nors žodžiai ir nugvelbti iš beviltiškos reklamos. Po paraliais, ką į jas įdėjote, paklausiau. Šie pasižiūrėjo vienas į kitą ir šyptelėję vienu kartu išvardijo: miltai, riebalai, cukrus, mielės, cinamonas, obuoliai. Žinoma, svarbiausio ingrediento nederėtų pamiršti – savęs. Šito man pakako, kad iškart priimčiau Jurgį ir Julijų į „Apokalipsę“ ir per nakt pakeisčiau kavinės meniu. Štai taip firminės dvynių

bandelės tapo firminėmis „Apokalipsės“ bandelėmis, kurių paragauti vilniečiai atvažiuodavo net iš kito miesto galo, o kai kurie sumokėdavo net dvigubai, kad tik galėtų jų paršivežti namo.

Dvyniai ne tik kepė ypatingas bandeles, bet ir gamino ypač skanią lazaniją, tokią skanią, kad privalėjai turėti geležinės valios, kad atsispartum antrai porcijai. Tiekėme mažo asortimento maistą, tačiau kad ir ką paruošdavo dvyniai, jie visada įdėdavo to, ko trūko visuose kituose pasaulio gaminiuose, – savęs. Tai buvo tokia retenybė, kad tikriausiai mano bičiulių būtų pavydėjęs bet kuris prestižinis restoranas. Dvyniai buvo ypatingi kulinariai ir jie tai žinojo. Viliojami klastingų konkurentų nesusigundė gerai apmokamu darbu, jiems kur kas labiau patiko „Apokalipsėje“, kaip kartą prasitarė, tik todėl, kad čia jaučią ypatingą atmosferą, be to, šiame name kadaise gyvenę tolimi jų giminaičiai. Antroji priežastis įtikino, todėl nustojau baimintis, kad vieną dieną jiedu ims ir pabėgs, emigruodami, kaip tapo įprasta, kur nors į tolimus Vakarus.

Dvyniai buvo tokie identiški, kad negalėjai atskirti – nė menkiausio apgamo ar kitokios žymės. Julius buvo motinos kopija, o Jurgis lyg iš akies luptas tėvas, bet abu neatskiriama panašūs lyg du vandens lašai. Julius buvo dešiniarankis, o Jurgis – kairiarankis, bet abu mokėjo šiuo dalyku spekuliuoti, valdė abi rankas tarsi jos būtų identiškos, todėl negalėjai pasakyti, kuris yra kuris. Niekas nebesitikėjo jų atpažinti, tai buvo tuščias užsiėmimas. Tik retas žinojo, kad dvynius skiria ištisas šimtas metų: Jurgis buvo šimtmečiu

vyresnis už savo dvynį Julijų ir tai stebino ne ką labiau nei pagal orų prognozę sulauktas lietus. Tiesą sakant, kaip jie patys tvirtino, šio amžiaus skirtumo nė nejaučiantys, todėl mums buvo dar sunkiau juos atskirti. O atskirti būtina – kaip kitaip šiam pasaulyje reikia surikiuoti viską pagal logikos dėsnius.

Viskas prasidėjo 1648-aisiais, dar prieš didįjį kazokų antpuolį. Tuokart dabartinėje „Apokalipsės“ vietoje gyveno tėvų netekusi, tačiau vis dar skaisti Agota, kuri šiek tiek mokėjo rašyti lotyniškai ir buvo beviltiškai įsimylėjusi savo lenko šeimininko sūnų. Tasai, kaip galite numanyti, nė akies krašteliu nepažvelgdavo į gražiąją lietuvaitę. Agota kaip anų laikų Pelenė plušėdavo bajorų virtuvėje, minkydavo ir keptavo duoną, dorodavo medžiotųjų pargabentus laimikius iš gūdžių Lietuvos ir Lenkijos girių, naujagimiams kruopščiai valydavo užpakalius, skalbdavo vystyklus, dengdavo stalą, kai reikėdavo, uždegdavo ir užpūsdavo žvakes ir visai kitaip iki devinto prakaito triūsdavo, bandydama įtikti namų šeimininkams, o ypač lenko šeimininko sūnui. Agota buvo puiki namų darbininkė, tačiau bajorai išsikraustė į Krokuvą ir vargšėlė Agotėlė liko gatvėje be duonos kąsnio ir stogo virš galvos.

Mergelės gatvėje skaisčios, kaip žinot, anais laikais išlikdavo neilgai, todėl Agotėlę greitai pastebėjo vietiniai Vilniaus prietaringieji ir, bakstelėję pirštais į vargšę mergaitę, pasakė, kad ji, skaisčioji išvaduotoja, bus ta, kuri mus apgins nuo Vilniaus basilisko. Tąkart Agotai net gyvaplaukiai pasišiaušė nuo tokių žodžių, nes pati buvo prietarų ir

pasakojimų apie garsiąją miesto pabaisą įbauginta, tačiau šaukštai buvo po pietų, susispietę viduramžių miestelėnai sulaikė mergelę ir nebepaleido jos iki apeigų. Neilgai trukus Agota buvo aprenpta kaip kukli nuotaka, visa švytėjo švariais baltais drabužiais, ant galvos buvo užmaukšlintas didelis ir storas rūtų vainikas, kuris ant šviesiaplaukės atrodė kaip koks krūmas – tokių skaistybės įrodymų nepraleistų net aklas basiliskas, kikenė vietiniai į saują, kad ne jiems ir ne jų dukroms teks leisti vaduoti Vilniaus nuo basilisko. Nekaltajai buvo įteiktas šviežios duonos kepalas kaip taikos ir skalsumo simbolis, po to iš virvių ir lentų pagamintu keltu ju nuleido į tamsius kalvos, kurią dabar mes vadiname Barbakanu, rūsius. Tai buvo jau ne pirmas kartas, kai prietarų apsėsti miestelėnai bandė Vilniaus basiliską pamaitinti, manydami, kad šis, surijęs nekaltąją, nustos naktimis bastytis miesto gatvėmis ir medžioti nekaltuosius.

Nuleista į kalvos rūsius, Agota drebėjo kaip lapas. Ji buvo tamsoje, nuleista tarsi į nusekusį šulinį, iš kurio šaकोjosi klaidūs tuneliai. Vakarop, kai virš mergelės galvos mėlynas dienos ruoželis ėmė temti, tolimuose tuneliuose Agota išgirdo urzgimą, iš jų padvelkė pūvančios dvėselienos smarvė. Regis, tąkart nekaltajai turėjo ateiti galas, tačiau taip neatsitiko, mat Agotai stiprybės suteikė nelaiminga meilė lenkui, kurio ji daugiau gyvenime nebepamatys, tvirtybės davė ir našlaitės bei nuo šiol nereikalingos benamės dalia – juk, šiaip ar taip, viskas jau prarasta, tad kodėl nepasitarnauti žmonių labui ir nemirti dėl šio miesto? Vilniaus basiliskas nekvailas, nelaimingų ir nuskriaus-

tų žmonių jis nežudydavo, todėl, pažiūrėjęs į mergelę savo gintaru degančiomis gyvatiškomis akimis, padovanojo jai nemirtingumą.

Kitą dieną miestelėnus ištiko šokas. Agota lyg niekur nieko vaikščiojo miesto gatvėmis gyva ir sveika kaip apsi-reiškusi mergelė Marija. Visi į ją žiūrėjo tarpusavy šnibž-dėdamiesi ir sukdami galvas, kaip šioji išsigelbėjusi nuo basilisko. Drąsesni ryždavosi jos paklausti, ar regėjusi savo akimis pabaisą, ar jis iš tikrųjų turi šešias galvas, ar spjau-dosi ugnimi, ar moka pasiversti žmogumi, o gal tikrai tušti-nasi šlifuotais aukso luitais, o jo balsas gali suvilioti bet kurį Vilniaus berną, tačiau Agota neatsakė nė į vieną klausimą. Kai kurie ėmė į ją piktai šnairuoti ir tvirtinti, kad ji vis dėlto nebuvo tokia skaisti, kad ji ragana, visiems apdūmusi akis, o tokie padarai kaip basiliskas esą tik jos valdomi šėtoniški pakalikai. Kunigai tvirtino, kad tokias svetimose karalystėse degina ant laužų.

Į laužą ją, į laužą ją, šnibždėjosi moterėlės ir šitaip po Vilnių ir už jos ribų pasklido kalbos apie Agotos antgam-tines galias. Tai padarė ją pačia žymiausia visos kunigaikšt-tystės ragana, pas kurią nėsčios kilmingosios kreipdavo-si vaistų ar burtų, kurie nedelsiant sukeltų persileidimą, arba nujausdamos, kad gims mergytė, kokiais nors būdais pakeistų vaisiaus lytį, o to padaryti negalėjo net ir Ago-ta. Būta ir nuožmių katalikų, kurie kartu su protestantais ėmė persekioti ją už raganavimą, tačiau Agota prieš kazo-kų antpuolį pasitraukė į atokią glūdumą ir, ten prabuvusi gerą dešimtmetį, grįžo į Vilnių nepasenusi nė viena diena,

nes nuo to karto, kai basiliskas jai suteikė nemirtingumą, ji buvo nustojusi senti. Jai sugrįžus, Vilnius buvo nebeatpažįstamas, nuniokotas, daugybė miestelėnų išžudyti, o su mirtimi nusinešę ir savo istorijas, vis dėlto miestas po truputį stojosi ant kojų.

Vėliau Vilnių užklupo maras, tačiau Agotai jis nebuvo bausis, daugelis ją pažinojusiųjų išmirė, tad ji mieste galėjo jaustis saugi žvelgdama į vaitojančius ir nelaimingus miestelėnus, kurių kančios teikė keistą ramybę ir palaimą. Laikas ėjo, reikėjo užsidirbti duonai, todėl Agota tapo žymia prostitute, įsikūrusia senamiesčio širdyje, Bokšto gatvėje, kur atsiradė vienas garsiausių viešnamių kunigaikštystėje. Apie Bokšto gatvę žinojo visas Vilnius. Čionai ateidavo miestelėnų vyrija, kuri už grašius tenkindavo įgeidžius, lėbaudavo iki paryčių, lenkdami tas pamazgas, kurias jie vadino alumi, ir klausydavosi spigių bei šiek tiek įkyrių moteriškų balselių. Daugelis iš jų čia atvedavo ir savo vaikėzus, kurie privalėdavo tėvui įrodyti savo nenuginčijamą vyriškumą. Tereikia tik įsivaizduoti, kaip perbalęs keturiolikmečio veidas smenga į putlias prostitutės krūtis, panyra nepažinto malonumo svaiguly, kuriame prasmegs būsiami jų sūnūs, o vėliau ir jų ainiai, bent jau tol, kol stovės šis Sapnuojamasis miestas ir šioji nuo kančių ir bado laikinu užsimiršimu sauganti gatvė.

Bokšto gatvės gale, nuo kurio čia pat iš nesantuokinės meilės gimę benkartai stengdavosi žaisti atokiau, gyveno Vilniaus budeliai. O Vilniaus budeliai, kaip žinot, dažniausiai buvo vengrų kilmės, nes tik Vengrija Europai parūpin-

davo serijinių galvažudžių, tinkančių tuometinėms egzekucijoms. Miestelėnų džiaugsmui ir laimei profesionalaus budelio dėka miesto aikštėse vykdavo kraujo ir mirties spektakliai, į kuriuos ateidavo tiek žmonių, kad užsikimšdavo senamiesčio gatvių žiotys, o mažuosius tėvai užsikeldavo ant pečių ir prašydavo papasakoti, ką šie matą: ar jau apsiverkė, ar jau apsišlapino, ar ašmenys labai kruvini, ar galva įriedėjusi į pintinę, o gal, kaip anąsyk, lėkusi pro šalį... Kaip nėra pasaulyje padėties be išėties ir nuodėmių atleidimo be indulgencijų bei nuoširdžios atgailos, taip ir prostitutė savo gėdą galėdavo nuplauti ir susigražinti gerą vardą vienu neįprastu būdu – tapdama budelio žmona. Ir nesenstančioji Agota ja tapo.

Laikui bėgant, Vilniui budeliai tapo nereikalingi, o Agota, slėpdama savo nesenstantį veidą ir palaidojusi ne vieną vyrą, turėjo nuolat kraustyti iš vietos į vietą ir kuo mažiau rodytis viešumoje, nelyginant būtų koks baisus fantomas, gyvenantis miesto požemiuose, tačiau Agota groti nemokėjo, bet kuo puikiau priiminėdavo naujagimius. To išmoko Bokšto gatvėje, padėdama prostitutėms gimdyti vaikelius, tad tapo laisvai samdoma pribuvėja, nors žmonės su baime žiūrėdavo į ją, kadangi tokiam darbui atrodė kiek per jauna ir nepatyrusi, o Agota galvodavo, kad jie visi trumparegiai ir kvailiai, nes jai jau daugiau nei du šimtai metų ir nė vienas tiek neregėjo, kiek regėjo Agotos akys, tačiau jos kalbėjimo maniera ir įtaigumas balse greitai nuramindavo devynioliktojo amžiaus antrosios pusės žmones ir šie plačiai atverdavo duris į gimdyvės kambarį ir jai, ne-

mirtingajai ir daug mačiusiai, vėl tekdavo raitotis rankoves, kad šio pasaulio pusėn iš tamsios glūdumos priimtų dar vieną mirtingąjį.

1887-aisiais mūsų Viešpaties eros metais Agota karštai įsimylėjo arklininką ir nuo jo pastojo. Arklininkas netrukus mirė nuo paslaptingos ligos, taip ir nespėjęs išvažiuoti į Ameriką, kurioje, kaip buvo kalbama, galima užsidirbti krūvas pinigų ir žmonės sergą keista aukso karštine, nuo kurios pasimaišo galvoje, ir jie niekada nebegrįžta iš užjūrio. Geriau jau mirti savoje žemėje nuo klastingos ligos nei svetimoje nuo aukso karštinės. Agota, supratusi esanti nėščia, kurį laiką nė įtarti negalėjo, kad po savo širdimi nešiojasi dvi identiškias būtybes. Apie tai sužinojo, kai karštą birželio naktį, draugės padedama, šieno kaugėje pagimdė Jurgį, kurį netrukus priglaudė prie stangrios ir pieningos krūties, kad šis nustotų verkti. Tai dar ne viskas, pasakė draugė, esąs dar vienas. Agota nustebo, lyg būtų pranešta apie po dvidešimt čiužinių žirnio paliktą žymę, tačiau greitai susitaikė, kad antrasis dvynys kol kas negims ir liks jos iščiose tol, kol aukščiausiojo valia panorės išeiti į šviesą.

Antrasis negimė ištisą šimtą metų, neseno nei Agota, nei Jurgis, jiems laikas buvo tarsi sustojusios rodyklės įdaužtame ciferblate. Jurgis, apdovanotas didžiuliu kantrumu, laukė gimstančio brolio. Prigludęs prie motinos pilvo lyg prie didelio kiaušinio, spėliodamas klausėsi, ar ten, giliai viduje, glūdi paslaptinga ir baugi basilisko dvasia. Jis ištisą šimtą metų lūkuriavo ant nėščios ir pavargusios motinos rankų, laukdamas brolio. Būti motina taip sunku, galvojo

Agota, keliaudama per Lietuvą su mažu vaikeliu ant rankų ir išpūstu pilvu. Nė viena motina nenorėtų būti nėščia visą šimtmetį, kai aplinkui keičiasi miestai, vardai, valdžia, politika, žmonės, o jie patys lyg amžinai žaliuojantys medžiai taip ir lieka nepažinę senėjimo ir augimo, vien nuolatinę pasaulio kaitą, kuri pamažu tapo Agotos prakeiksmu.

Po Sovietų Sąjungą greitai pasklido kalbos apie iš miesto į miestą keliaujančią motiną su kūdikiu ant rankų, kurią dar vadino „Dievo motina iš ikonos“, po širdimi nešiojančią naują gyvybę. Kiti tvirtino, kad toji moteris nė neegzistuoja, kad ji esanti vaiduoklis, tik žmonių pramanas gąsdinti vaikams. Agotai vis sunkiau būdavo susirasti prieglobstį, kol 1987-aisiais, praėjus visam amžiui nuo tos dienos, kai gimė Jurgis, kuris nepaseno nė viena diena, nes ištikimai laukė brolio dvynio išnyrant iš tamsių vandenių, tokią pat kaip prieš šimtą metų karštą birželio dieną ji sovietiniame akušerijos skyriuje pagimdė antrą identišką berniuką ir pagaliau nusikratė taip ilgai trukusios naštos ir atsakomybės.

Žinodama, kad negalės būti gera motina, Agota pabučiavo savo dvynius, suteikė naujagimiui, kurio riesta nosytė, šviesios akelės, garbanoti plaukeliai sakyte sakė, kad jis motinos vaikas, Juliaus vardą. Šalia džiaugsmingai krykštavęs brolis Jurgis buvo tiek akelėmis, tiek nosyte, tiek plaukeliais panašus į tėvą, bet sudėjus dvynius kartu, atrodė neatskiriami kaip du vandens lašai. Agota palaimino vaikus ir garsiai atsisakiusi Vilniaus basilisko viduramžiais suteikto nemirtingumo ir amžinos jaunystės galios, nutraukė kerus,

iškeldama ten, iš kur negrįžtama, rodos, tokia pati skaisti ir jauna, kokią 1648 metais ją išvydo basiliskas Barbakano rūsiuose.

Tokia moteris kaip Agota turėjo būti paskelbta šventąja, kitoje epochoje tikriausiai taip ir būtų atsitikę, tačiau sovietinių laikų daktarams šviesiaplaukė buvo anaip tol ne šventoji. Nesuprasdami, kaip šioji, pagimdžiusi pirmąjį vaiką, atsirado ant gimdymo stalo su „dar viduje esančiu antruoju“ – įrašyta ligos kortelėje! – pernelyg ne šventosios požymis, oi, toli gražu ne šventosios. Mirties priežastimi paskelbė protinį išsekimą nuo šizofrenijos ir silpną imuninę sistemą, kuri neatlaikė dvynių gimdymo, todėl neva sustojusi širdis. Kruopščiai sudėję reikiamus parašus, antspaudus Agotos dokumentuose, supakavo naujagimius į švarius vystykus ir išsiuntė juos į vaikų namus. O ką? Rytoj dar kokia pasileidėlė kolūkietė atsitemps šešis vaikus ir paliks juos prie durų, nes sumanys išskristi su angelais? O ką jiems, daktarams, daryti? Tik atmušti problemas lazda ir tikėtis, kad kitąkart jų bus mažiau. Žinoma, visada tik tikėtis.

Vaikų namuose Jurgis ir Julius, nusimetę nesenstančiųjų prakeiksmą, pradėjo augti ir buvo nuoširdūs vaikai, kurie atsiskyre nuo kitų tyliai kalbėdavosi tik apie dvyniams suprantamas paslaptis. Jurgis buvo pavasario žmogus, jis buvo kaip sprogstantis medis, kaip namo grįžtantis paukštis, kaip po atlydžio patvinusi upė, o Julius – kaip begalinis ruduo, kaip medis, subrandinęs vaisius, kaip išskrendančios gervės, kaip amžinas lietus, o kartu jiedu buvo kaip pavasario ir rudens pasikalbėjimas, todėl vaikai jų vengdavo, nes

instinktyviai juto nuo dvynių sklindančią keistą energiją. Kai kitus neklaužadas prižiūrėtojos uždarydavo rūbinėse, iki mėlynių lupdavo diržais, marindavo badu arba maitindavo tik duona ir vandeniu, žinodamos, kad pro vaikų namų duris tikrai nesiverš socialinės tarnybos ir neužtampys po teismus, nes anuomet nebuvo mados domėtis beglobių vaikų likimais. Ne, tai ne apie Jurgio ir Juliaus gyvenimą vaikų namuose. Jie buvo tokie panašūs, tokie ramūs, tokie, kaip pasakytų žiniasklaida, bauginamai ramūs, kad galėjai pagalvoti, jog yra ne šio pasaulio vaikai, kažkokios keistos antgamtinės būtybės, atsiduodančios Visatos vėsia ir drėgna ramybe, – tarsi savaime suprantamas rudens ir pavasario pasikalbėjimas.

Vaikų namus uždarius dėl vaikų kankinimų, Julius ir Jurgis buvo išsiųsti į skirtingas vaikų globos įstaigas, tačiau kai jiems sukako penkiolika metų, jiedu, jausdami vienas kito balsą, kaip tai gali būti tik baikštūs žvėrys, iš tų įstaigų pabėgo, kad birželio 21-osios dieną, vidurvasarį, kai ruduo ir pavasaris yra nutolę vienodai, vėl susitiktų ir daugiau niekada neišsiskirtų. Julius ir Jurgis krito vienas kitam į glėbį ir daugiau vienas kito nebepaleido, nors jiems tebuvo penkiolika, bet dėl savo brandumo ir ramybės atrodė kur kas vyresni, todėl pamelavę jiedu gavo suklastotus asmens dokumentus ir dar tais pačiais metais įstojo į kolegiją, kurioje, baigę mokslus su pagyrimu, įgijo virėjo profesiją. Nesiskųsdami gyveno pas vienišą Vilniaus pensininę, kuri po mirties padovanojo jiems būstą. Po studijų pasaulis atrodė platus ir beribis, visai kaip man, tačiau dvyniams anaip tol

nerūpėjo pasaulio kraštas, jį atrado „Apokalipsėje“, kuri kaip magnetas pritraukė šias personas kepti firminių bandelių. Kartą jų paragavęs, nebeišvengsi pilno skrandžio, nes jie negailėjo to, ko neturėjo kiti pasaulio virėjai – savęs. To ingrediento, į kurį telpa dalis pasaulio paslapties ir metafizinių vėjų. Tai padaro pasaulį iš pirmo žvilgsnio savaimė suprantamą, bet kartu ir bauginamai svetimą, kadangi patys negalime suvaldyti antgamtinių jėgų.

Nesupratau, kodėl šalia dvynių jausdavausi lyg amžinai būtų vidurvasaris, tačiau greitai atskleidžiau paslaptį – galaktinio rudens eroje galėjai užuosti nors lašą vasariškos esencijos, kurią skleidė dvynių aura. Kankinamas šios paslapties, užsaciau jiems brendžio ir ramesnei progai pasi-taikius nutariau pasikalbėti. Dvyniai nenoromis, tačiau iš-maukė brendį ir nespėjus man prasižioti paprašė mėnesio atostogų, nes norintys skristi į Amsterdamą. Jų akys su-tvisko tarsi pripiltos gyvsidabrio, o rankos apsvijio vienas kitą. Apstulbęs vienu mauku išgėriau likusį brendį. Čia tai bent! Tada jie papasakojo, kad Amsterdame bandys nele-galiai susituokti. Bandžiau įrodyti, kad nėra jokios prasmės tuoktis, tačiau argumentai jiems nė kiek nerūpėjo, kadangi dvyniai ir taip visą gyvenimą turėjo vien tik suklastotus dokumentus, o šios nelegalios vedybos Amsterdame tebū-tų dar vienas akibrokštas prieš visa, kas šiam pasauly nor-malu. Paklausiau, kurių galų jie tai daro. Žvilgtelėję vienas į kitą įsimylėjusiais žvilgsniais, kaip tai daroma visuose ba-naliausiuose meilės filmuose, pasakė, kad iš tikrųjų nėra jokios prasmės, tiesiog linksma žaisti gyvenimą ir... mylėti.